

C. Sipkes

Wilgen knotten

Daar de bakkers tegenwoordig elektrische ovens gebruiken, hebben de takken die bij het knotten van wilgen vrij komen, vrijwel geen waarde meer. Het gevolg is dat het knotten dikwijls achterwege blijft. Normaal moet dit om de drie tot vijf jaar plaats hebben, maar tegenwoordig staan er overal in het landschap wilgen met veel te lange en te dikke takken. Het knotten wordt hierdoor bovendien moeilijker en kostbaarder dan na een normale groeiperiode.

Knotwilgen zijn van grote waarde in ons landschap. Ze zijn karakteristiek voor onze polders en uiterwaarden, geven broedgelegenheid aan uilen en andere vogels, en allerlei planten vestigen zich in het hart van de knotwilg, b.v. vlier en aalbes. Hegi noemt 17 soorten planten die wel eens op knotwilgen zijn aangetroffen. Bitterzoet is wel de meest voorkomende.

In de Hoeksewaard hebben natuurbeschermers nu vrijwillig wilgen geknot, met handgereedschap, terwijl bestuursleden van de afdeling Voorne der K.N.N.V. op dit eiland met toestemming der eigenaren op twee plaatsen een knotactie hebben ingezet waarvan de bij dit artikeltje afgedrukte foto's iets weergeven.

Voor het afzagen van de door de lange groeiduur nog al dikke takken is een motorzaag gebruikt. Het werken hiermede moet gebeuren door iemand met ervaring en hij moet verzekerd zijn tegen ongevallen. Voor het afvoeren van het afkomende hout was een trekker met aanhanger nodig en voor het opladen en deels verbranden van het takkenhout werden vrijwilligers opgeroepen. Ten dele zijn de takken bovendien elders als 'poten' gebruikt; die kunnen dus later ook weer knotwilgen worden. In één geval is geheel gratis gewerkt maar dat kon niet herhaald worden; toen zijn enkele kosten berekend voor fooien aan chauffeurs die hun vrije zaterdag opofferden en voor de huur van de motorzaag.

Wilgen knotten door de afd. Voorne bij de Hollemare te Zwartewaal

Knotwilgen zijn meestal Schietwilgen (*Salix alba*), de meest algemene wilg in onze polders. Sinds een aantal jaren zit er een lelijke ziekte in, te herkennen aan het afsterven van een deel van de kroon. Dat is de 'watermerkziekte' (*Erwinia salicis*). Gremmen en de Kam schrijven in 'De Populier': 'het is een bacterie, een vaatparasiet, die een verkleuring van het hout teweegbrengt en verwelking van de bladeren veroorzaakt, gevolgd door afsterven van de takken, wat binnen enkele jaren leiden kan tot het afsterven van de gehele boom'. Dezelfde schrijvers achten het ook voor de bestrijding van deze ziekte van belang dat knotwilgen op tijd geknot worden.

Bepaalde variëteiten van de Schietwilg leveren het materiaal voor manden en voor eenden-broedkorven, maar naar manden is ook al weer minder vraag doordat er 'manden' van kunststof zijn. Voor waterbouwkundige werken vlecht men nog wel zinkstukken van wilgetakken. Voor het opbinden van druiven worden dunne wilgetenen gebruikt van een bepaalde variëteit, 'Frans geel' of 'Jaune des Ardennes' genoemd, die door sommige dendrologen tot *Salix alba*, door andere tot *Salix vitellina* worden gerekend, welke laatste dan weer een vorm van *Salix alba* zou zijn.

Er zijn veel hybriden onder de wilgen, wat het vaststellen van de soort niet altijd gemakkelijk maakt. De Schietwilg kruist bv. met de Kraakwilg (*Salix fragilis*) die te herkennen is aan de niet buigzame doch breekbare takken welke inderdaad kraken als men ze afbreekt.

Populieren worden eveneens als knotboom gebruikt maar hun hout is belangrijk minder van kwaliteit dan wilgehout. De klompenmakers bevelen dan ook 'wilgeklompen' aan!

Als het voorbeeld van de afdeling Voorne navolging vindt (vooral voor flinke jongere mensen een in letterlijke zin actieve vorm van landschapsbeheer!) draagt dit bij tot het behoud van een bijzonder fraai deel van ons polderlandschap. Het moet 'mode' worden, wilgen op tijd te knotten, ook al brengt het takkenhout nu minder op.

Door een verdere actie van onze afdeling zijn nu ook langs de Brielse stadswallen een aantal knotwilgen gespaard gebleven.

Adres van de auteur:

Foto's van de schrijver